

СТАНОВИЩЕ

на дисертационен труд за придобиване на научната степен „доктор на науките“ на тема „Некрополът край кв. Бенковски, София, и късноантичните некрополи в днешна България“, с автор проф. д-р Венцислав Николов Динчев, НАИМ-БАН

от доц. д-р Иво Топалилов, ИБЦТ – БАН

Дисертационният труд съдържа две части: част 1. Текст (590 стр.) и част 2. Приложения (190 страници) или общо към 780 страници. Първа част съдържа предговор, девет части и списък на използваната литература, докато втора част: фотодокументация и графична документация, таблици, диаграми и карти, онагледяващи аналитичния текст. Авторските части са 725 страници, което е в синхрон с нормативните изисквания.

Основните цели на труда се фокусират върху извършването на цялостна публикация на резултатите от спасителните археологически проучвания, проведени през 2015 г. под ръководството на автора край кв. Бенковски в София и в частност – на разкрития там късноантичен некропол, неговото анализиране в сравнение с останалите, разкрити до този момент, късноантични некрополи в България и не на последно място - изследване на етническата характеристика на населението в днешните български земи през Късната античност като цяло и в некропола в кв. Бенковски в частност. За да могат тези цели да бъдат постигнати е необходимо да се направи задълбочен анализ на късноантичните некрополи, гробните съоръжения, погребалния обред и инвентар, проучени до този момент в България, като е нужно да се отбележи че при това изследване приоритет е даден върху тези елементи, които се откриват в софийския некропол или са сходни на тях. Това е ясно видимо например при анализирането на гробните съоръжение, където в анализа са взети под внимание единствено тези типове от тях, които се откриват в разглеждания некропол. Това обаче не ограничава самото изследване, което може да се квалифицира като обобщаващо, въпреки че за изходна база са използвани данните от проучването на един конкретен обект. А това е възможно предвид факта, че при разкопките са приложени голяма част от задължителните

за съвременните археологически проучвания интердисциплинарни възможности като например геофизика, геодезия, антропологически анализ, радиовъглеродно датиране.

Структурата на дисертационния труд следва заложените в него цели и съдържа всички възможни на този етап елементи. Нещо повече, по структура и съдържание, изследването може да се разглежда като еталон за публикуване на комплекси от този тип като цяло, съчетано с авторовата прецизност и добросъвестност. А това е възможно и поради факта, че проф. Динчев притежава една от най-богатите теренни археологически практики сред археолозите в България и е един от най-изявените изследователи на късноантичните Балканите не само у нас, но и в чужбина. Логично, в предложеното изследване се откроява обективността на автора при отразяването на съвременното състояние на проучванията, касаещи фундаментални или частни въпроси, и представянето на различните мнения, които са изложени обективно и изчерпателно. Наред с това, в него ясно са открити и авторските наблюдения, изводи и заключения, които на места са представени с известна доза предпазливост, но винаги стройно и научно аргументирани. Те са базирани върху целия наличен до този момент емпиричен материал и развитие на българската археологическа наука, съчетан с цялостното познаването на материята от автора, неговият професионализъм и научна интуиция. В своята цялост трудно не бихме се съгласили с предложените тълкувания и изводи като цяло. Разбира се, съществуват и дискуссионни моменти, като например интерпретирането на наземните съоръжения, регистрирани при разкопките на некоропола край кв. Бенковски на София, като „гробни”, но в случая става въпрос за собствено авторова интерпретация за детайл, която не оказва съществено влияние върху изследването. Същевременно с това обаче не може да не се отбележат интересните, според мен, научни попадения, идеи и наблюдения, като например предположението че разминаването на наземните съоръжения с гробовете е вероятно съзнателен акт, целящ предпазването на гробовете от ограбване и оскверняване, обособяването на групи от гробове като следствие от наличието на родова връзка между погребаните, констатациите, касаещи извършваните практики при отварянето на гробовете, случаите на свиване и пристягане на погребваните индивиди и техните крайници, рядкост в

синхронните некрополи, интерпретирането на ограничено присъствие или отсъствието на един или друг вид инвентар в даден некропол като следствие от традициите на местното население и от влиянието на идеологическите процеси и политическите събития, разкриването на ролята на „местното“ население в късноантичните Източни Балкани със сравнително бързата интеграция на варварите в местната, провинциална късноантична култура, която от своя страна била динамично развиваща се система, включваща дори и варваризирането на някои нейни компоненти и др. Неслучайно, некрополът край кв. Бенковски е определен като некропол на провинциално късноантично население, включващо както местен тракийски, така и чужд етнически елемент, най-вероятно със сармато-алански произход, с всичките специфики, уточнения и относителност при разкриването на етническата принадлежност на погребаните, направена единствено въз основа на данните от археологическите проучвания.

Съвсем убедено мога да твърдя че дисертационният труд на проф. Динчев е изцяло оригинална разработка, както в начина на представяне и интерпретация на подобна материя, но също така и съдържаща множеството авторски научни приноси. Особено държа да подчертая че неговото изследване не се ограничава единствено с проблемите, които касаят отделните аспекти от изследването на некропола, разкрит и проучен край кв. Бенковски, София, но също така се разпростира и върху проблеми с концептуално-теоретичен характер, където е извършен задълбочен анализ и се е достигнало до значими резултати и научни приноси. Впрочем, представеният труд в немалка част от аспектите се явява завършен за този момент етап в многогодишните изследвания на автора, станали достояние както на българската, така и на чуждата академична общност.

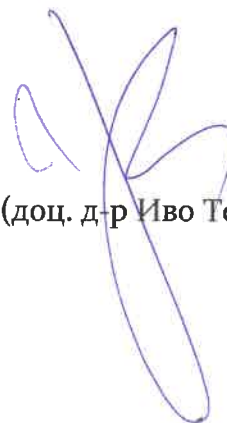
Професионалните качества и научните достойнства на цялостната продукция на проф. Динчев, са безспорни. Яркое свидетелство за това е неговия национален и международен авторитет, за които съдим от множеството публикации и цитирания на автора в утвърдени международни издания и участия в подобни научни симпозиуми.

Приложената към документацията по процедурата справка за изпълнение на минималните национални изисквания показва, че кандидатът не само покрива,

но и значително надхвърля държавните показатели за придобиване на научната степен „доктор на науките”.

Всичко това ми дава основание убедено да изразя своето положително становище и да препоръчам на почитаемото Научно жури да присъди на проф. д-р Венцислав Николов Динчев научната степен „доктор на науките”.

28.06.2023 г.

A handwritten signature in blue ink, consisting of several overlapping loops and a long vertical stroke at the bottom.

(доц. д-р Иво Топалилов)